Rok V^ty Nr. 4. Kraków, dnia 12 Czerwca. Rok 1877.

Wychodzi w Krakowie co tydzień przez czas pory zdrojowo-kąpielowéj.

Biuro Redakcyi i Administracyi W KRYNICY w c. k. Zakładzie Zdrojowym.

Prenumeratę miejscową przyjmuje Administracya „**Czasu**" w Krakowie, gdzie także dostać można pojedynczych Numerów „**Krynicy**."

KRYNICA

Tygodnik poświęcony ojczystym Zakładom zdrojowo-kąpielnym.

Redaktor

Dr. MICHAŁ ZIELENIEWSKI

Lekarz Rządowy c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy.

Prenumerata wynosi

w Krakowie na miejscu 1 złr.
w Monarchii austryacko-węgierskiéj z przesyłką pocztową . . . . . 1 złr. 20 c.

Numer pojedynczy . . . — 6 „

Należytość za prenumeratę lub za umieszczenie ogłoszeń odsyłać należy **franco** do **Biura Administracyi**.

TREŚĆ SPRAWOZDANIA

za rok 1876

O C. K. ZAKŁADZIE ZDROJOWYM W KRYNICY

podał

Dr. Zieleniewski.

II.

Część lekarska.

(Ciąg dalszy).

10.

Dzięki Szanownym Kolegom, podczas pory zdrojowéj w Krynicy praktykującym, mianowicie: Drom Blatteisowi, Skórczewskiemu i Zduniowi, którzy udzielili c. k. Zarządowi zdrojowemu wykazu swych pacyentów, posiadamy obecnie zupełną statystykę chorób, przy zdrojach w Krynicy roku zeszłego leczonych.

W ogólnéj ilości namienionéj kategoryi chorych 1338, dostrzeżone cierpienia w r. 1876 między gośćmi kąpielnymi, dadzą się zestawić w następujących działach chorób:

DZIAŁ I.

Wady krwi.

Niedokrewność	630
Blednica	143
Wodnica	13
Białaczka	4
Krwawiączka	2

DZIAŁ II.

Wady trawienia i odżywiania.

Nieżyt żołądka długotrwały prosty	139
„ „ „ z tętnieniem w dołku .	11
„ „ „ z nerwobólem	24
„ „ „ ze zgagą	5
Nieżyt żołądka długotrwały z wybitnym brakiem łaknienia	17
„ „ „ z rozdęciem żołądka .	21
„ „ „ z wymiotami powracającemi	9
„ „ „ z czkawką	8
Wrzód okrągły żołądka	1
Nieżyt żołądka i kiszek długotrwały prosty . . .	288
„ „ „ „ z biegunką . .	73
„ „ „ „ z morzyskiem .	45
„ „ „ „ z niepomiernem rozdęciem .	9
„ „ „ „ z zupełnym bezsiłem kiszek	7
„ mieszkowy kiszek cienkich	14
„ „ okrążnicy	23
„ kiszki stolcowéj, połączony z wybujałością błony śluzowéj, z ocieklinami i ponawiającymi się krwotokami z naczyń krwawnicowych .	33
Zastoiny łajnowe	108
Opadnienie niezupełne kiszki stolcowéj	7
Obrzmienie śledziony pozimnicze	48
„ przy blednicy lub białaczce	18
Nieżyt brodawkowaty gardziela	26
Obrzmienie wątroby pozimnicze	15
„ „ z wad sercowych pochodzące .	8
Stwardnienie zwojów chłonicowych na szyi u dzieci	13
Włókniak odbytnicy *(Carcinoma intestini recti)* .	1
Włókniak zaotrzewni *(Carcinoma retroperiton.)* .	1
Czerwonka gorączkowa *(Dysenteria acuta)* . . .	2
Tasiemiec szeroki *(Taenia lata)*	2
Opadnienie kiszki stolcowéj	1

DZIAŁ III.

Choroby części płciowych.

Nieżyt macicy prosty długotrwały	222
„ „ brodawkowy	43
Przewłoczne zapalenie macicy z jéj śródmiąszowym wysiękiem części pochwowéj *(Metritis chron. cum Infarctu hyperplastico portionis vaginalis)* . .	76
Zwężenie ujścia macicznego	13
Powstrzymany rozwój macicy *(Uterus infantilis)* .	8
Opadnienie macicy niezupełne	19
„ „ i pochwy maciczuéj	5
Przewrócenie macicy *(Reclinatio uteri)*	11
Przodopochyłość macicy	12

Tyłopochyłość macicy 19
Włókniak macicy (*Carcinoma*) 2
Nadżerki części pochwowéj macicy 21
Krwotoki maciczne z jéj rozpulchnienia, z przekrwienia, lub z nadżerków ujścia macicznego pochodzące 91
Utrudnione czyszczenia miesięczne 69
Zawczesne „ „ 93
Przeciągłe „ „ 13
Powstrzymane „ „ (*Amenorrhoea retentin*) 6
Brak „ „ („ *emansion.*) 4
Miesiączka zaobfita 71
„ błonicza (*Menstruat. diphteritica*) . . 3
„ arcyskąpa (*Menstruat. parcissima*) . . 4
Nieżyt pochwy i macicy prosty 131
Nacieki i wysięki długotrwałe jajników 7
Nacieki omaciczne (*Exsudata perimetrit.*) . . . 5
Nasieniotok zadawniony 9
Niepłodność z wad ustroju pochodząca 15
Nieudolność płciowa męska 9
Przepukliny pachwinowe i mosznowe 7
Niedomoga płciowa (*Asthenia sexual.*) 2
Ukleja macicy (*Polypus uteri mollis*) 3
Nerwica pochwy macicy (*Vaginismus*) 5

DZIAŁ IV.

Cierpienia układu nerwowego.

Nadczułość nerwowa ogólna 38
„ „ płciowa 2
Zadrażnienie mózgordzeniowe 37
„ „ z pomazaniem nocném 21
Maciennica (*Hysteriasis*) 62
Śledziennica (*Hypochondriasis*) 9
Zaduma 1
Zapalenie długotrwałe rdzenia pacierzowego postępowe 3
Zapalenie długotrwałe z porażeniem odnóg dolnych . 7
Nieczułość ogólna (*Asthenia universalis*) 11
„ płciowa (*Asthenia sexualis*) 2
Nerwoból połowiczny głowy 42
„ „ twarzy 5
„ lędźwi 4
„ mostku (*Sternodynia*) 3
„ śledziony 4
„ stosu kręgowego. 6
Bóle goścowe różnych części 22
Krztusiec (*Pertussis*) 6
Porażenie połowiczne (*Paraplegia*) 5
Stępienie słuchu (*Cophosis*) 4
Padaczka u dorosłych 1
Czkawka nerwowa 26
Drżenie odnóg górnych nerwowe 1
Wiąd postępowy mięśni 1
Ból kulszowy (*Ischias antica et postica*) 3

DZIAŁ V.

Cierpienia układu kostnego.

Krzywica u dzieci i u dorosłych 12
Zapalenie długotrwałe jamy nosowéj 2
„ „ sustawów u rąk 1
„ sustawu kolanowego z wysiękiem . . . 2
Wiąd odnóg dolnych (*Atrophia extr. infer.*) . . 2
Rozdzielenie rzepki lewéj (*Dialisis patel.*) . . . 1
Zapalenie okostni wskazic. praw. 1
„ przewłoczne sustawu kolanowego . . . 1

DZIAŁ VI.

Cierpienia narządu moczowego.

Nieżyt długotrwały pęcherza moczowego 13
Usuwalność nerek 7
Choroba Brigtha długotrwała 6
Zapalenie miedniczki nerkowéj długotrwałe (*Pyelitis chron.*) 2
Białkomocz 8
Krwawe moczenie 2
Moczociek 3

DZIAŁ VII.

Choroby skórne.

Liszaj zołzowéj przyrody 2
Pokrzywka przewlekła 2
Trądzik twarzy 2
Wyprysk 3
Róża długotrwała 2
Ostudy (*Chloasmata*) 3
Potówka 1
Świerzbiączka starców 4

Oprócz powyżéj wyszczególnionych chorób, zauważano jeszcze i inne, które z poprzedniemi cierpieniami powikłane były; tu należą:
Gruźlica płuc w różnym stopniu i okresie . . . 41
Nieżyt długotrwały odetchów 107
Rozedma płuc 8
Stwardnienie płuc 7
Wypociny zastarzałe opłucnéj 8
Zołzy różnéj postaci i nasilenia 41
Niedomykalność zastawki dwukończystej 9
Zwężenie ujścia żylnego lewego 1
„ „ tętniczego 1
Miażdżyca tętnic 5
Przerost migdałków 11
Zapalenie nieżytowe długotrwałe powiek 7
„ gnilcowe dziąseł 3
Kiła trzeciorzędna 3
Żylaki odnóg dolnych 17
Dna długotrwała ogólna 5
Wól lymfatyczny 4
Zimnica codzienna 3
„ trzeciaczka 5
Powstrzymany rozwój odnogi dolnéj prawéj . . . 2
Zapalenie muszli usznych (*Otitis furunculosa*) . . 1
Niedomoga mięśni ócz (*Astenopia muscularis*) . . 1
Krótkowidztwo (*Myopia*) 4
Niedowidzenie (*Amblyopia*) 1
Wodna puchlina mózgowa długotrwała 1
Puchlina nerki prawéj (*Hydronephritis dextra*) . 1
Zapalenie i wysięki dnawe w sustawach (*Polyatrosis chr.*) 8
Zbytnia tusza (*Polysarcia*) 5

Zbytecznêm byłoby tutaj wspominać, iż ilość chorób powyżéj wyszczególnionych, nieodpowiada porównie ilości chorych; albowiem u jednego i tegosamego pacyenta nierzadko kilka form chorobowych zauważano.

(C. d. n.)

PRZYCZYNEK
DO
HYDROLOGII KRYNICY
podał
Dr. Zieleniewski.

(Ciąg dalszy).

I. Zdrój.

Między tutejszym Zakładem zdrojowym a wsią Krynica, w odległości 15 minut drogi pieszéj w prostym licząc kierunku od chodnika krytego, na południe od głównego krynickiego zdroju, na pochyłości wzgórza zwanego *„na Płazie“*, na łące do gruntów włościańskich Mikołaja i Wania Pyżów należącéj, znajduje się zdrój mineralny, obecnie własnością Aptekarza w Krynicy p. Hugona Nitribitta będący, ocembrowany w drewniany owalnego kształtu kadłubek (pień wydrążony świerkowy), w świetle długości 22 cali, a szerokości 18 cali mający. Wysokość słupa wody od dna gruntu, będącego sinym żwirem, z pokruszonego i rozmiękłego piaskowca powstałym, aż do istniejącego obecnie otworu odpływowego, kształtu okrągłego, $^3/_4$ cala średnicy mierzącego, wynosi 19 cali.

Dobrowolne napełnienie się czaszy zdrojowéj (po zupełnêm jéj poprzedniêm wyczerpaniu) od dna aż do otworu odpływowego, obecnie trwa 47 minut. Przypływ zatêm wody w namienionym zdroju jest bardzo skąpy.

Po bokach wspomnionego kadłubka widzieć się daje okwity osad rdzawéj barwy. Licznie wydobywające się bańki gazowe wewnątrz około całego ocembrowania są gazem kwasu węglowego.

Namienione źródło jest nienakryte, a przystęp do niego jedynie po zarosłéj łące możebny. Wspomnione źródło, nazywane od tutejszego ludu *„Szczawa na Płazie“*, według opowiadania miejscowych jest stałêm co do swego ulokalizowania. Znanêm ono już było prof. Zeischnerowi, około roku 1834 tutejszą miejscowość zwiédzającemu, jak tego dowodzi jego rozprawa: „O wodach kwaśnych czyli szczawach w Karpatach“, zamieszczona w „Pamiętniku farmaceutycznym krakowskim, wydawanym przez prf. Sawiczewskiego.“ (Kraków 1836 r. T. III str. 265).

Tenżesam zdrój ja w roku 1857 na têm samêm miejscu zauważyłem, podając przed 20tu latami jego opis w powołanéj na wstępie niniejszego „Przyczynku“ rozprawie: *Wody lekarskie Okręg. Rząd. Krak. Krynica w r. 1857* (Kraków 1858 r.) w następujących słowach: „Źródło „wody mineralnéj zwane *„na Płazie“* nosi takie nazwisko „od góry, z któréj wytryska. Za ocembrowanie służy mu „kadłubek drewniany, przybywa bardzo wolno, uwalnia „liczne pęcherzyki gazu kwasu węglowego, smak słaby „pozwala się domyślać, że części stałych nie wiele się „w niêm znajduje.“

Wspomniona powyżéj Komisya geologiczna tak ów zdrój opisuje: „Zwischen dem Bade und Dorfe Krynica circa 550 Klafter südlich von der Hauptquelle, am linken Thalgehänge entspringt auf der Rusticalwiese „Płaza“, eine gegenwärtig dem Apotheker von Krynica gehörige Mineralquelle, sie ist mit einer schlechten Fassung versehen; neben derselben dringt noch an mehreren Punkten das Mineralwasser aus dem Wiesengrunde hervor. Eine Messung der Wassermenge dieser Quelle, ist aus diesem Grunde gegenwärtig nicht möglich; wollte man trotzdem den gefassten Theil messen, würde sich ein unrichtiges, zu ungünstiges Resultat ergeben.“

„Der Geschmack dieses Wassers, von welchem keine Analise vorliegt (?), wurde dem des Wassers der Hauptquelle gleich gefunden.“

„Endlich erscheint es auch thunlich, die sich hier zerstreuenden Quellen circa 2 bis 3 Metr nordwestlich unterfalls der gegenwärtigen ungenügenden Fassung zu sammeln.“

Fizyczne i chemiczne własności wody.

A) **Przymioty fizyczne.** Woda wspomnionego zdroju jest zupełnie czystą, bezbarwną i bezwonną, smaku słabo-kwaskowatego, nieco szczypiącego; w szklance ciepłem ręki ogrzanéj bardzo prędko perełkuje. Ciepłota wody zdrojowéj przez nas oznaczona wynosi + 8° R. przy ciepłocie powietrza + 10° R. i ciśnieniu barometrycznêm 314.9 linij paryskich.

B) **Skład chemiczny.** Namieniona woda mineralna staraniem i nakładem obecnego jéj właściciela, poddaną została (w d. 16 Stycznia 1873) chemicznemu rozbiorowi w laboratorium „Ogólnego stowarzyszenia Aptekarzy wiedeńskich“ pod kierunkiem Dra Ryszarda Godeffroy, któregoto rozbioru wynik jest następujący:

W jednym funcie = 7680 granów.

Węglanu wapniowego . . .	7.17696	granów
„ żelazawego . . .	0·12278	„
„ sodowego . . .	0·13824	„
„ potażowego . . .	0·01766	„
„ litynowego . . .	0·24269	„
Siarkanu wapniowego . . .	0·02458	„
„ magnezyowego . .	0·04301	„
Chlorku potassu	0·02534	„
Glinki	0·15283	„
Kwasu krzemowego . . .	0·10214	„
Razem stałych składników .	8 04733	granów

Ilość gazowych składników, jakotéż ciężar gatunkowy owéj wody mineralnéj nie został przez analityka oznaczony.

(C. d. n.)

KRONIKA WIADOMOSCI BIEŻĄCYCH
O ZDROJOWISKACH KRAJOWYCH.

Krynica. Wobec niestałéj dotychczas pogody, najpierwsze pociągi spacerowe co Niedziela od dnia 20 Maja regularnie do Krynicy dojeżdżające, niecieszyły się udziałem osób z owych pociągów korzystać mogących; lubo one nastręczają największe ułatwienia w zwiedzaniu Krynicy, Szczawnicy i Żegestowa; albowiem za połowę ceny, a przy dozwolonym w 3ch dniach za tymże samym biletem powrocie, można tanio i bardzo wygodnie dostać się do uroczych tutejszych zdrojowisk, lub odwiedzić swą rodzinę na kuracyi tutaj przebywającą.

Główny Redaktor *Dr. Michał Zieleniewski.*
Redaktor odpowiedzialny *Józef Łakociński.*

I. LISTA GOŚCI.

przybyłych do c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy

od dnia 15 Maja do 5 Czerwca 1877 r.

1.	Bauman J., dzierż. restaur. pod Barankiem z Bochni ze służbą i bratem	osób	15	przybył	5	Maja	pod Barankiem.
2.	Burczyk Mieczysław, c. k. oficyał urzędu telegr. ze Lwowa z familią	„	4	„	16	„	„ Zamkiem Nr. 8, 9.
3.	Stosius Henryk, wachmistrz c. k. Żandarmeryi z Buczacza	„	1	„	21	„	u Żandarmeryi.
4.	Mantel Markus, krawiec damski z Koszyc (Węgry)	„	1	„	23	„	u Laxa.
5.	Klein Zofia, żona c. k. pocztmistrza z Podgórza z córką	„	2	„	24	„	pod Zamkiem Nr. 21.
6.	Trak Ferdynand, c. k. kapitan pensyonowany ze Lwowa	„	1	„	25	„	„ Trąbką Nr. 14.
7.	Wolański Adam, obywatel z Wołynia z żoną	„	2	„	26	„	„ „ Nr. 11.
8.	Nestorowicz Malwina, żona urzędnika podatkowego z Rzeszowa	„	1	„	27	„	w Łazienkach Nr. 3.
9.	Ehrman Albert, właściciel realności z Krakowa	„	1	„	28	„	pod Trąbką Nr. 19.
10.	Schlemender Katarzyna, praczka z Bochni	„	1	„	28	„	u J. Kamińskiego.
11.	Kutek Wiktorya, praczka z Bochni	„	1	„	28	„	„ „ „
12.	Wrońska Stefania, wdowa po urzęd. sąd. z N. Sącza z córką i sługą	„	3	„	29	„	pod Zamkiem Nr. 19.
13.	Baranowski Stanisław, obyw. ziem. z Przegini p. Krakowem z żoną	„	2	„	30	„	w Łazienkach Nr. 9, 10.
14.	Górski Kazimierz, c. k. urz. Poczty z familią i sługą z Krakowa	„	5	„	31	„	pod Bocianem.
15.	Rapaport Samuel, kupiec z Chełmu (Król. Polsk.)	„	1	„	31	„	„ Lwem.
16.	Drozdowski Michał, listonosz z żoną i córką ze Lwowa	„	3	„	31	„	u Dudzika.
17.	Szczurkiewicz Eliasz, listonosz z żoną i 3 dziećmi ze Lwowa	„	5	„	31	„	„ „
18.	Pilatowska Zefiryna, obyw. z córką ze Lwowa	„	2	„	1	Czerwca	pod Zamkiem Nr. 16.
19.	Motal Edward, c. k. Urzęd. Poczty z żoną, familią i sługą	„	4	„	2	„	u M. Hütla.
20.	Rogozińska Jadwiga, akuszerka z córką z Krakowa	„	2	„	3	„	pod Zamkiem Nr. 6.
21.	Zborowska Zofia, córka adjunkta powiat. ze Lwowa	„	1	„	3	„	„ Trąbką Nr. 18.
22.	Zalewski Hugo, c. k. Urzęd. Dyrekcyi lasów i domen z Bolechowa	„	1	„	3	„	„ Szwajcarem Nr. 12.
23.	Buczek Joanna, żona aptek. z Kolbuszowy z 2 dziećmi i sługą	„	4	„	3	„	pod Ułanem.
24.	Szewczyk Marya, żona Dyrektora szkoły z Żywca	„	1	„	3	„	„ „
25.	Stroska Julia, praczka z córką z Nowego Sącza	„	2	„	4	„	u Kopyściańskiego.
26.	Lach Katarzyna, włościanka z Dobry	„	1	„	4	„	pod Zamkiem N. 22 i 23.
27.	Faron Józef, dozorca więzień z żoną z Nowego Sącza	„	2	„	4	„	„ Białą Różą.
28.	Posselt Paulina, żona prof. gimnazyalnego z synkiem i służącą	„	3	„	5	„	u Warnickiego.
29.	Monderer Rozalia, obywatelka z córką i służącą z Bochni	„	3	„	5	„	pod Łabędziem.

Razem rodzin 29 czyli 75 osób.

Krynica dnia 5 Czerwca 1877. **Z c. k. Zarządu Zdrojowego.**

W drukarni „CZASU“ w Krakowie. Nakładem c. k. Zarządu Zakładu Zdrojowego w Krynicy. Rządca drukarni *Józef Łakociński.*